

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83378,Nielubowicz-Jan.html>
2022-10-02, 09:34

Nielubowicz Jan

NIELUBOWICZ Jan (28 X 1915, Warszawa – 2 II 2000, tamże), chirurg, pionier transplantacji nerek w Polsce. Syn Kazimierza, chirurga z rodziny z lekarskimi tradycjami, i Wandy z domu Troczewskiej.

Do gimnazjów uczęszczał w Warszawie, później w Wilnie. Po zdaniu matury w 1933 zapisał się na wydz. lekarski Uniw. Stefana Batorego, lecz już po trzech latach przeniósł się do Warszawy i kontynuował studia na wydz. lekarskim UW, które zakończył uzyskaniem dyplomu. Wybuch wojny zaskoczył go w Wilnie, skąd nie miał już możliwości powrotu do stolicy. To zadecydowało, że zgłosił się do uniwersyteckiej kliniki chirurgicznej kierowanej wówczas przez prof. Kornela Michejdę. Niestety, już zimą decyzją nowych władz litewskich uniwersytet zamknięto. N. starał się bezskutecznie przedostać do Anglii. Imał się różnych prac fizycznych, a także odbywał roczny staż w miejskim szpitalu w Kownie. Z początkiem 1941 został skierowany przez władze litewskie kolejno do paru miejscowości, gdzie miał wykonywać praktykę lekarską. Udało mu się powrócić do Wilna, gdzie został zatrudniony ponownie w miejscowej klinice chirurgicznej. W 1942 mianowany kierownikiem szpitala powiatowego w Wołożynie na Białorusi, musiał ponownie opuścić Wilno. W 1943 powrócił na Litwę. W 1944 pracował jako kierownik oddziału chirurgicznego w Ucianach. W 1945 znalazł się w zrujnowanej Warszawie, rozpoczynając pracę w I Katedrze i Klinice Chirurgii UW, którą kierował prof. Tadeusz Butkiewicz. W 1947 N. uzyskał doktorat, a w 1952 habilitował się na podstawie rozprawy *Badania nad powstawaniem ostrego żółtego zaniku (ostrej martwicy) wątroby pod wpływem przedostawania się lub wprowadzenia do wspólnego przewodu żółciowego soku trzustkowego lub pankreatyny*. W 1954 został mianowany docentem. W 1955 prócz pracy klinicznej związał się z Zakładem Chirurgii Doświadczalnej PAN, a w dwa lata później objął jego

kierownictwo. W 1958 został stypendystą Fundacji Rockefellera, dzięki czemu mógł odbyć roczny staż naukowy w Massachusetts General Hospital. Po powrocie do kraju, w 1959 został mianowany kierownikiem Katedry i Kliniki Chirurgii Akademii Medycznej w Warszawie i pozostał nim aż do przejścia na emeryturę. W 1962 mianowano go prof. nadzwyczajnym, zwyczajnym w 1970. W 1986 przeszedł w stan spoczynku. Zmarł nagle.

Do głównych nurtów jego zainteresowań badawczych należy zaliczyć chirurgię doświadczalną wątroby, chirurgię układu tętniczo-żylnego, a także układu limfatycznego. W polu chirurgii naczyniowej wykonał szereg udanych operacji tętniaków aorty brzusznej oraz tętnic obwodowych. Wspólne z uczniami analizował przyczyny i mechanikę zaburzeń krążenia wrotnego. W chirurgii tętnic nerkowych opracował własną modyfikację przeszczepu aortalno-nerkowego. W chirurgii wątroby był autorem nowatorskiej metody pozaustrojowej perfuzji tego narządu poprzez wątrobę świni w leczeniu stanów ostrej niewydolności. Wraz ze swoim zespołem badał zakres i charakter zmian morfologicznych po operacjach naprawczych. Był autorem blisko 600 prac naukowych i paru podręczników, w tym uważanego za jeden z najlepszych *Ostre schorzenia jamy brzusznej*, który doczekał się 5 wydań.

26 I 1966 zespół kierowany przez N. oraz nefrologa prof. Tadeusza Orłowskiego, stojącego na czele I Kliniki Chorób Wewnętrznych AM w Warszawie przeprowadził pierwszy w Polsce udany przeszczep nerki pobranej od zmarłej osoby, co było znaczącym krokiem w rozwoju powojennej chirurgii w Polsce. Sam zabieg stanowił wówczas spore wyzwanie tak lekarskie, jak etyczne i prawne, gdyż nie istniały jeszcze odpowiednie dla takiej sytuacji przepisy.

Od 1969 członek PAN, doktor *honoris causa* Akademii Medycznych w Białymstoku, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Poznaniu i Warszawie. Był członkiem korespondentem i honorowym czternastu towarzystw chirurgicznych, m.in. brytyjskiego Royal College of Surgeons i American College of Surgeons. W latach 1974–76 był prezesem Tow. Chirurgów Polskich. W 1981 został rektorem Akademii Medycznej w

Warszawie, wybranym w pierwszych demokratycznych wyborach. Funkcję tę pełnił przez dwie kadencje. Był honorowym prezesem Naczelnej Rady Lekarskiej. W latach 1985–90 był członkiem Rady Prymasowskiej. W 2002 Okręgowa Izba Lekarska w Warszawie przyjęła imię prof. Jana Nielubowicza. Na warszawskiej Ochocie jedna z ulic nosi jego imię. W 2014 powstał fabularyzowany dokument filmowy w reżyserii J. Minkiewicza pt. *Danusia. Historia pierwszego udanego przeszczepienia*.

Był promotorem w 50 przewodach doktorskich i opiekunem naukowym 20 habilitacji. Z jego szkoły 10 uczniów uzyskało tytuł profesora.

J. Nielubowicz, T. Orłowski, W. Rowiński i inni: *Przeszczepienie nerki ze zwłok*, „Polski Przegląd Chirurgiczny” 1966, t. 38, s. 1030–1034; J. Szczerbań: *Jan Nielubowicz (1915–2000)*, „Polski Przegląd Chirurgiczny” 2001, t. 72, nr 2, s. 97–100; M. Szostek: *Jan Nielubowicz (1915–2000)*, [w:] *Złota Księga Medycyny Warszawskiej*, pod red. M. Krawczyka, Warszawa 2009, s. 265–274; E. Skrzypek: *Jan Nielubowicz – innowator w muszce*, „Medical Tribune. Polska” 2010, nr 10, s. 32; E. Dobrowolska: *Profesor Jan Nielubowicz. Potęga rozumu. W 11 rocznicę śmierci*, „Puls” 2011, nr 2–3; J. Ostrowski, B. Rutkowski: *Poczet Członków Honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego*, cz. II; *Prof. dr hab. med. Jan Nielubowicz*, „Forum Nefrologiczne” 2013, nr 2, s. 135–138; E. Skrzypek: *Poczet doktorów honoris causa*, Warszawa 2016, s. 215–221.

Ryszard Witold Gryglewski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)